

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยแห่งความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น (ศึกษาเฉพาะกรณีหนังสือพิมพ์ศรีราชา) ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Combine Method) โดยใช้ทั้งวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดย การวิจัยเชิงคุณภาพนั้น เป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มบุคลากรของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ศรีราชา และกลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์ศรีราชา

โดยการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น โดยการใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเข้ามาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น จะนำมาตอบในวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพนั้น สามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ 1 เป็นกลุ่มกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ศรีราชา ซึ่งได้ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเข้ามาเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งผลจากการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างที่ 1 จะมาตอบคำถามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

สำหรับรายชื่อกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ได้แก่

1. นาย สมพงษ์ สมวงษ์ (ผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์ศรีราชา)
2. นาย สมพล ยศฐาศักดิ์ (บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ศรีราชา)
3. นาย สมชาย เพชรรัตน์ (บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ศรีราชา)

รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 1 จำนวน 3 ท่าน

สำหรับแนวคำถามของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มในกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ศรีราชา จะเป็นคำถามแบบเจาะลึก เกี่ยวกับเรื่อง การทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ศรีราชา ในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยอาจจะยกตัวอย่างของข่าวที่ได้นำเสนอ ซึ่งเป็นผลงานที่ภาคภูมิใจ นอกจากนั้นยังถามถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน และการทำหน้าที่สื่อมวลชนท้องถิ่นในปัจจุบัน รวมไปถึงเรื่องเงินทุนสภาพคล่องในการประกอบกิจการ นอกจากนั้นแนว

คำถามยังเกี่ยวพันไปถึงตัวหนังสือพิมพ์ศรีราชาที่ได้ไปเกี่ยวข้องกับปัจจัยแวดล้อมทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น สภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของศรีราชา และผลกระทบจากการปฏิรูปสื่อตามรัฐธรรมนูญปี 2540 เปรียบเทียบการทำหน้าที่ของสื่ออื่น ๆ ในพื้นที่กับหนังสือพิมพ์ศรีราชา รวมไปถึงปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ เช่น อิทธิพลท้องถิ่น

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ศรีราชา ที่มีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบบอกต่อ (Snow ball) ซึ่งผลจากการวิจัยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2 นั้น จะมาตอบวัตถุประสงค์ในข้อที่ 2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

สำหรับวิธีการสุ่มตัวอย่างของกลุ่มตัวอย่างที่ 2 นั้น ผู้วิจัยได้ลงประกาศข้อความในหนังสือพิมพ์ศรีราชา ฉบับประจำวันที 1 มี.ค. 2547 จำนวน 2 ฉบับ ใจความว่า “ผู้วิจัยกำลังทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ต้องการสัมภาษณ์ผู้อ่านที่เป็นแฟนพันธุ์ประจำของหนังสือพิมพ์ศรีราชา เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัย ขอความอนุเคราะห์แฟน ๆ ช่วยให้ข้อมูลสักนิด จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งรบกวน ติดต่อ 01-4217226”

หลังจากที่ได้ลงประกาศไป มีกลุ่มผู้อ่านโทรติดต่อผู้วิจัยมาจำนวน 2 ท่าน ได้แก่

1. นางสาวโชติพัฒน์ ทิมกระจ่าง
2. นายสุพล วัฒนกวณิชย์

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการอธิบายของวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ให้ทั้ง 2 ท่านได้เข้าใจ และได้สอบถามถึงสาเหตุที่เปิดรับหนังสือพิมพ์ศรีราชา รวมไปถึงการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ศรีราชาในสายตาของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ท่าน

จากนั้นผู้วิจัยได้ขอให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ท่าน ช่วยแนะนำเพื่อนหรือคนรู้จักที่อ่านหนังสือพิมพ์ศรีราชาเป็นประจำมาเพิ่มเติม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ท่านได้บอกรายชื่อของกลุ่มตัวอย่างรวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 ที่ได้จากการใช้วิธีการคัดเลือกแบบบอกต่อ (Snow ball) จำนวน 7 ท่าน

1. นางสาวโชติพัฒน์ ทิมกระจ่าง นักศึกษาภาคนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี
2. นายฉัตรชัย ทิมกระจ่าง นายกเทศมนตรีเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี
3. นายสัญญา มังกร อดีตเทศมนตรีเมืองศรีราชา ผู้ดำเนินรายการวิทยุชุมชน ชิตีเรดิโอ FM 93.75 MHz และโทรทัศน์แบบบอกรับสมาชิก (Cable T.V.) ศรีราชา
4. นายสุพล วัฒนกวณิชย์ อาชีพนักธุรกิจ ร้านขายยาและเครื่องถ่ายเอกสาร

5. นายเจษฎา พรกิตติวัฒนากุล อาชีพนักธุรกิจ เจ้าของสุสานเจ้าพ่อเขาฉลาก อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

6. นายสัมพันธ์ วิวัฒน์วานิช ผู้จัดการโรงเรียนรัตนชัยศึกษา และสถานีวิทยุชุมชนเบบี๋เอฟเอ็ม 100.75 MHz อำเภอ ศรีราชา จังหวัดชลบุรี

7. นายชัยยศ สงขลา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ซึ่งจากการใช้วิธีการคัดเลือกแบบบอกลูก (Snow ball) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ 2 นั้น จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างยังไม่มีหลากหลาย ผู้วิจัยจึงได้ทำการสุ่มตัวอย่างอีกครั้ง คือ ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ โดยผู้วิจัยไปยืนที่หน้าร้านขายหนังสือเกษา ที่ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เมื่อมีคนมาซื้อหนังสือพิมพ์ศรีราชา ผู้วิจัยจึงได้เข้าไปแนะนำตัว และแจ้งวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยให้ทราบ จึงได้กลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมมาดังนี้

8. นายวิศิษฐ์ ประวงค์ อาชีพ ชาวประมง

9. นางนันทพร ชมโฉม อาชีพ รับราชการครู อาจารย์ประจำโรงเรียนอนุบาลบ้านบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

รวมกลุ่มตัวอย่างที่ 2 จำนวนทั้งหมด 9 ท่าน

สำหรับแนวคำถาม ของกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ซึ่งเป็นกลุ่มผู้อ่านนั้น แนวคำถามเป็นแนวคำถามในเชิงเจาะลึกเช่นกัน โดยแนวคำถามจะถามว่า เพราะสาเหตุใดจึงเปิดรับหนังสือพิมพ์ศรีราชา รวมไปถึงบทบาทและหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ศรีราชาในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ในสายตาของผู้อ่าน และเปรียบเทียบการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ศรีราชาและสื่ออื่นๆ ในท้องถิ่นศรีราชา

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการดำเนินการวิจัยคุณภาพนั้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเข้ามาเป็นตัวเก็บข้อมูล โดยมีการบันทึกเสียงของกลุ่มตัวอย่างในเวลาที่แตกต่างกันไป จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมด มาสังเคราะห์ เพื่อนำมาตอบวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยในข้อที่ 1 และ ข้อที่ 2

การดำเนินการวิจัยในเชิงปริมาณ

ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณนั้น ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ศรีราชา ฉบับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2544 ถึงฉบับวันที่ 1 เมษายน 2548 จำนวนทั้งหมด 97 ฉบับ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ที่คุณลักษณะออกมาเป็นพื้นที่ตารางเซนติเมตร ซึ่งการดำเนินการวิจัยในเชิงปริมาณนั้นจะเป็นคำตอบที่มาช่วยยืนยันถึงการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ศรีราชา ซึ่งเป็นการตอบวัตถุประสงค์ในข้อที่ 1 . เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

ในส่วนของการวิเคราะห์เนื้อหานี้ ผู้วิจัยได้เชิญนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาสื่อสารมวลชน (MA 21) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่อยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ มาช่วยเก็บข้อมูล จากหนังสือพิมพ์ทั้งหมด 97 ฉบับ โดยแยกเนื้อหาในด้านต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์ศรีราชา ออกมาเป็นคอลัมน์เซนติเมตร จากนั้นจึงคัดออกมาเป็นจำนวนร้อยละอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหาในเชิงปริมาณนั้น ผู้วิจัยจะแสดงออกมาเป็นตาราง ซึ่งจะแสดงรายละเอียดให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ศรีราชา ได้นำเสนอเนื้อหาในด้านใด มากที่สุด และน้อยที่สุด ไปตามลำดับ ซึ่งผู้วิจัยได้นิยามเนื้อหาในด้านต่าง ๆ เอาไว้ดังนี้

1. เนื้อหาทางด้านการเมือง หมายถึง ข่าว บทความ คอลัมน์ หรือ รายงานพิเศษ ที่เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นของศรีราชา ไม่ว่าจะเป็นการเสนอแนะเพื่อเป็นการชี้ทางออก ทักท้วงการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือความเคลื่อนไหวในวงการเมืองท้องถิ่นของศรีราชา เช่น ให้ความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องการเลือกตั้งโดยตรงนายกเทศมนตรี ซึ่งเป็นการเลือกตั้งแบบใหม่ของการปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแนวโน้มว่าที่รองนายกเทศมนตรีของอำเภอศรีราชาที่มีชื่อใครอยู่ในใบ้าง นอกจากนั้นยังรวมไปถึงความเคลื่อนไหวในด้านอื่น ๆ เช่น บรรยายการหาเสียงเลือกตั้ง หรือแม้แต่ปัญหาความขัดแย้งของนักการเมืองท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ

2. เนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ข่าว บทความ คอลัมน์ หรือ รายงานพิเศษ ที่เสนอเรื่องราวความเป็นไป ความคับหน้า เกี่ยวกับเศรษฐกิจภายในศรีราชา เช่น การโฆษณาประกาศแจ้งความ ของห้างร้านต่างๆ ที่มาซื้อหน้าโฆษณาลงในหนังสือพิมพ์ศรีราชา หรือแม้แต่การซื้อหน้าเพื่อเป็นการแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งขององค์กรส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ นอกจากนั้นยังเป็นการรายงานข่าวความเคลื่อนไหวของเศรษฐกิจในอำเภอศรีราชา เช่น นายกทักษิณ เปิดศูนย์น้ำมัน ที่เกาะสีชัง โดยจะใช้เกาะสีชังเป็นศูนย์กลางในการค้าน้ำมัน ซึ่งมีความหวังให้เกาะสีชังเป็นตลาดน้ำมันใหญ่ในอนาคต สามารถแข่งขันกับประเทศสิงคโปร์ได้

3. เนื้อหาทางด้านสังคม หมายถึง ข่าว บทความ หรือรายงานพิเศษ คอลัมน์ซุบซิบ คอลัมน์ร้องทุกข์ หรือ คอลัมน์ต่าง ๆ ที่เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นไปในอำเภาศรีราชา รวมไปถึง ข่าวอาชญากรรม ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวกีฬา ที่เกิดขึ้นภายในอำเภาศรีราชา เช่น ข่าวอุบัติเหตุรถชนกัน การฆาตกรรม ความเคลื่อนไหวทางด้านกีฬา คอลัมน์กระทบไหล่คนในสังคม โดยนายไข่ดาว ซึ่งเป็นการบ่งบอกความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของสังคมศรีราชา

4. เนื้อหาด้านอื่น ๆ หมายถึงข่าว หรือ บทความ คอลัมน์ หรือแม้แต่รายงานพิเศษ ที่มีเนื้อหาไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นศรีราชา เช่น คอลัมน์พระเครื่อง รวมไปถึงผลการออกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลด้วย

การกำหนดหน่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดหน่วยการวิเคราะห์ ใช้การวิเคราะห์แบบคุณลักษณะ (Character) คืออ่านเนื้อหาทั้งหมด แล้วมาคัดแยกว่า เนื้อหานั้น อยู่ในเนื้อหาลักษณะใด เช่น เนื้อหาทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือ สังคม และเมื่อสามารถแยกประเภทของเนื้อหาได้แล้ว จะใช้ไม้บรรทัดวัดพื้นที่เนื้อหาทั้งหมด โดยมีหน่วยการระบุจำนวน (Unit of Enumeration) เนื้อที่ (Space) เป็น คอลัมน์ เซนติเมตร

ซึ่งการวัดเนื้อหานั้น ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ไม่ได้วัดเนื้อหาทั้งหมดจากหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นต้นฉบับจริง แต่ทางผู้วิจัย ได้ไปขอยืมหนังสือพิมพ์ศรีราชาทั้ง 97 ฉบับนั้น มาจากกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ศรีราชา ซึ่งทางกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ศรีราชา ได้เย็บเล่มรวมกันไว้ และมีเพียง 1 ชุดเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องนำหนังสือพิมพ์ศรีราชาฉบับจริงไปถ่ายเอกสารย่อลงให้เหลือแค่กระดาษขนาด A4 จากนั้นจึงทำการวัดพื้นที่เนื้อหาหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะทำให้จำนวนพื้นที่รวมของหนังสือพิมพ์ที่ได้ จะไม่เท่ากับเนื้อที่ทั้งหมดของหนังสือพิมพ์ฉบับจริง

อนึ่ง หนังสือพิมพ์ศรีราชานั้นมีจำนวนหน้าที่ไม่แน่นอน ในบางฉบับมีเนื้อที่โฆษณา มาก หรือมีเนื้อที่ข่าวมาก ก็อาจจะมีถึง 22 หน้า ในบางฉบับมีเนื้อที่โฆษณาน้อย อาจเหลือเพียง 16 หน้า ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้การวัดพื้นที่ในด้านเนื้อหาในด้านต่าง ๆ นั้น มีจำนวนรวมของพื้นที่ทั้งหมดนั้นแตกต่างกันออกไปด้วย

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ

ในการดำเนินการวิจัยปริมาณนั้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวัดเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ออกมาเป็นพื้นที่ตารางเซนติเมตร จากนั้นได้นำผลที่ได้ทั้งหมด เสนอออกมาเป็นตาราง ซึ่งมีทั้งหมด 5 ตาราง เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้ มายืนยันถึงการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ศรีราชา